

Министерство
на образованието и науката

АЗ·БУКИ

Национално издателство
за образование и наука

**БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
И ЛИТЕРАТУРА**

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

ИСТОРИЯ

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

**МАТЕМАТИКА
И ИНФОРМАТИКА**

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

ПРЕДУЧИЛИЩНО
НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
ПЕДАГОГИКА

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

ХИМИЯ
**ПРИРОДНИТЕ НАУКИ
В ОБРАЗОВАНИЕТО**
астрономия
биология
география
физика

**ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

**СТРАТЕГИИ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА
И НАУЧНАТА ПОЛИТИКА**

Научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

Философия

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

**Чуждоезиково
обучение**

Научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

Избрано

от текстовете, публикувани в списанията
на Национално издателство

АЗ·БУКИ

www.azbuki.bg

43 25 – 31 октомври 2018 г.

Из историята на чуждоезиковото обучение у нас

*Откъс от „Чуждоезиковото обучение
в България през 30-те години на XX в. –
между каноничното и модернистичното“*

Весела Белчева

Великотърновски университет
„Св. св. Кирил и Методий“

Общуването с българското лингводидактическо наследство е особено значимо днес, в епохата на пост-модерната реалност, която наложи нови теоретични изследвания и приложни лингводидактични разработки, формиращи съвременния модел на чуждоезиково обучение в съответствие с водещите европейски образователни стандарти. В този контекст не трябва да се забравя, че често „всичко ново е добре забравено старо“ и че всъщност бъдещето на чуждоезиковото обучение е немислимо без неговата история, тъй като именно тя дава възможност да се проследят неговото развитие, особености и културно-политически обусловености.

Реконструирането на историята на чуждоезиковото обучение през Възраждането и на възрожденския урок – символ на модерността в националната образователна доктрина по онова време (Vesselinov, 2003; 2005), е отправна точка за настоящото синхронно проучване на развитието на българската лингводидактика в един по-късен етап – 30-те години на XX в., когато в българската педагогика проникват идеи за модернизиране на училищното образование в духа на западноевропейското педагогическо реформаторство (Kolev, Atanasova & Vitanova, 2005: 314 – 315).

В основата на настоящата разработка са няколко публикации в първото научно-методическо списание в България „Училищен преглед“, което дава гласност на министерските разпоредби и мероприятия, отразява развитието на педагогическата мисъл,

Заглавието е на редакцията

www.foreignlanguages.azbuki.bg

*Списанието се реферира
и индексира в Web of Science:
Emerging Sources Citation Index*

Главен редактор

Проф. д.н. Димитър Веселинов
E-mail: d_vesselinov@yahoo.fr

Редактор

Николай Кънчев
0888 81 56 45

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: foreignlanguages@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Чуждоезиково обучение“, кн. 2/2018:

ПРИЛОЖНА ЛИНГВИСТИКА

Думите, изреченията и текстът като езикови знакове / *Мери Лакова*

Проблеми и особености на чуждоезиковото обучение по арменски език / *Петър Голийски*

МЕТОДИКА

Играта като образователен феномен и нейното място в чуждоезиковото обучение / *Илка Бирова*

Усвояване и учене на втори език: педагогически аспекти / Тодор Шопов

ЕЗИК И КУЛТУРА

Скандинавският север и Европа – взаимодействие през вековете (VIII – XXI век) / Вера Ганчева

Знаци российской культурной идентичности в слоганах коммерческой рекламы / Татьяна Романова

The Fear to Talk / Adriana Sotirova

ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКА АРХЕОЛОГИЯ

Чуждоезиковото обучение в България през 30-те години на XX в. – между каноничното и модернистичното / Весела Белчева

ХРОНИКА

Регионална франкофонска среща по въпросите на специализираното обучение / Радостина Георгиева

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ

Предизвикателства и перспективи пред съвременната тюркология / Мария Михайлова-Мръвкарва

Международна интердисциплинарна конференция за студенти и докторанти / Миглена Христозова

Introduction to Linguistics and to Linguistic Czech Studies / Martin Henzelmann

IN MEMORIAM

Professor Boyan Alexiev, PhD. (1949 – 2017)

както и новите идеи и насоки в образованието по онова време. Публикациите, пряко свързани с чуждоезиковото обучение в началото на XX в., са относително малко, но въпреки това ясно очертават нестихващия стремеж за реформиране и модернизирание на обучението по новите езици в българските училища тогава. С оглед запознаването на българските преподаватели по чужди езици с някои европейски лингводидактически казуси, през 1930 г. в списание „Училищен преглед“ Рада Алб. Гечева публикува свой превод на сказка, гържана на 13 януари 1927 г. от Луи Маршан, професор агреже (фр. *agrégé* – бел. В.Б.) в колеж Шантал в Париж. В тази сказка Маршан отправя остра критика към прилагането на тогавашните методи в чуждоезиковото обучение: „Средствата, с които си служи преводният метод, задържат ученика в майчиния език; те пристъпят към чуждия език само изотвън, пречат да се създаде у учениците езиков усет, прилагат правила, чиято полза ученикът не чувства [...] Ала най-големият им недостатък е, че скъсват връзката, която във всяка племенна среда свързва мисълта с езика. Докато при майчиния език думата и представата са неразривно свързани, преводният метод ги разваля. И от там иде тази чудовищност, че колкото повече ученикът превежда, толкова по-малко може да мисли на чуждия език“. Маршан се обявява и срещу директния метод, който според него „внесе в класовете истински умствен хаос“ (Gecheva, 1930: 525 – 526). Той споделя своето разбиране за идеалния урок по новите езици, базиран на т.нар. „научен метод“:

„Преподаването на един нов език изисква две неща: да се посвети ученикът в езика и да се посвети в литературата на народа, чийто език изучава.

А. За да се осъществи първото – посвещаването в езика – учителят трябва да научи ученика: 1-во – да чува, 2-ро – да говори, 3-то – да четете, 4-то – да съчинява на чуждия език, 5-о – да превежда. [...]

В. След посвещаването в езика иде посвещаването в литературата. Първото условие да се почувства цената на литературните *chefs d'oeuvre*-и, е да се познава средата, в която са родени. [...]“ (Gecheva, 1930: 538 – 541).

Българските методици не остават безразлични към появилите се в Европа реформаторски тенденции в преподаването на чужди езици и през 1934 г. г-р Ж. Драгнева публикува в „Училищен преглед“ статия със заглавие „Новите езици в средните училища“, като поставя акцент върху немския език: „Немският език е бил и си остава и до днес завареното дете в програмата на нашите средни училища. Въведен по-късно от френски, той и досега се изучава от много по-малко ученици; дето се преподава, рядко има пълни класове. [...] В много училища, дори и в по-големи градове, този език и до днес не е застъпен, макар че всяка година се явяват ученици, които заявяват, че искат да учат немски, а не френски“ (Dragneva, 1934: 501). Поради липсата на кадрови потенциал и на добре подготвени преподаватели по немски език часовете по онова време са се водили най-често от учители по други предмети, поради което обучението е било по-скоро произволно и случайно, а понякога дори и с лоши последици за работата с този език. По тази причина наложителни се оказват не само промените в учебната програма, но и въвеждането на нови, непознати или малко познати в обучението в България дидактични средства.

Отново на страниците на списание „Училищен преглед“ Любомир Ванков споделя резултатите от наблюденията върху обучението по новите езици, направени в някои па-

рижки лицеи, както и „справки“ в педагогическата литература по същия въпрос, публикувани тогава предимно на френски език. Този автор оценява високо гудактическата значимост на грамофона, който в България по онова време е приеман твърде скептически – като машина, лансирана шумно с цел да измести учителя. Ванков „успокоява“ българските си колеги, че според френските преподаватели по новите езици грамофонът не е нищо заместник, нито конкурент на учителя, а само извършва механичната работа на повторението и значително облекчава педагогическата дейност на учителя (Vanikov, 1934: 508 – 509). По онова време във Франция интересът към използването на грамофона в обучението по новите езици е толкова голям, че много издателски къщи започват да произвеждат грамофонни плочи (наричани тогава също и „дискове“ – бел. В.Б.) с „образцови уроци“ за прилагане в клас. Л. Ванков дава като добър пример френската класна стая по чужд език: „По правило кабинетът по новите езици трябва да има поне един грамофон със съответната дискотека (колекция от дискове). [...] В лицей „Лаканал“ (Lakanal – бел. В.Б.) се правят в някои класове доброволни вноски от учениците за купуване на дискове, така че класът си има своя собствена дискотека наред с класната библиотека“ (Vanikov, 1934: 510).

Освен грамофона обекти на лингводидактически интерес по онова време са също магическият фенер, филмът и радиото. Магическият фенер се прилага в обучението по новите езици както учебната картина. Разликата е в това, че картината е неизменно фиксиран образ, докато магическият фенер дава възможност да се представят разнообразни „изгледи“ (исторически и съвременни картички, изрезки от книги и вестници), които да се използват в обучението по чужд език и култура. С появата на говорещия филм той се превръща в „едно отлично средство за пренасяне в атмосферата на чуждата страна“, а радиото става „едно типично помагало за индивидуално изучаване на новите езици“ (Vanikov, 1934: 517 – 518).

Тенденцията към постепенно съвременяване на чуждоезиковото обучение в България през първите три десетилетия на ХХ век е подкрепена от активната дейност на преподавателите по новите езици, които се обединяват в дружество, „което да ратува да се подобрят условията, при които те работят, и да се създаде възможност за по-вдълбочена и интензивна работа с чуждия език“. Основатели на това дружество са група преподаватели по немски език, които през март 1931 г. утвърждават неговия устав и го назовават *Дружество на преподавателите по немски език в България*. През юни същата година в София е поставено началото на *Дружество на учителите по новите езици*, като двете дружества работят съвместно върху въпроси, касаещи подготовката на преподавателите, сържавания изпит по новите езици, учебния материал и учебните програми. В отделни събрания на двете дружества се изнасят реферати, беседи и пробни уроци от известни за времето си учители. Дружеството на преподавателите по немски език в България организира поредица „сказки“ на германски лектори, писатели, журналисти – така например секретарят на Немската академия в Мюнхен г-р Фр. Турфелдгер говори на тема „Германия 1930“, г-р Ерих Драгх – лектор в Университета в Берлин, изнася сказка за фонетичните елементи при преподаването на немски език, немският писател и журналист Ханс Хартман представя доклад „Немската мистика от Екарт го Рилке“, а лекторът по немски език в Пловдивския университет – г-р Ерих Кюл, изнася сказка „Немци и французи в огледалото на техния езиковен образ“ (вж. Драгнева 1935: 100 – 101). Това дружество организира също опреснителни ваканционни курсове по немски език, в които участват проф. г-р Янаки Арнаудов, проф. г-р Константин Гълъбов – почетен председател на дружеството, и г-р Живка Драгнева.

Благодарение на тесните връзки и щедрата подкрепа на Немската академия в Мюнхен дружеството се сдобива със стотина тома модерни немски книги, 30 грамофонни плочи, ценни помагала за преподаване на немски език у нас, които се ползват както от софийските учители, така и от тези в провинцията. Самата Немска академия е основана през 5 май 1925 г. под името „Академия за научни изследвания и грижи към немското“ (Akademie zur Wissenschaftlichen Erforschung und Pflege des Deutschtums (Deutsche Akademie) с цел „практическо поощрение на немските духовни постижения в Германия и извън нея“, както и укрепване на „културните отношения на немския народ към всички други народи“ (Sanchev, 1940: 1133).

Скоро след основаването на двете дружества те се обединяват в едно – „Дружество на преподавателите по новите езици“, разделено на самостоятелни секции по преподаваните тогава нови езици (секции по английски и италиански език не са сформирани, тъй като в българските средни училища обучението по тези два езика тепърва започва). За да се приобщи към европейските тенденции в чуждоезиковото обучение, това обединено дружество създава близки контакти с основаната през 1931 г. в Париж „Международна федерация на учителите по новите езици“ и става неин член. Въпросната федерация се управлява от централно бюро със седалище в Париж и в нея работят няколко комисии, занимаващи се с въпроси, засягащи преподаването на новите езици (в т.ч. комисии за фонографа и говорещия филм, комисия за радиото, комисия за международен театър). Тази федерация притежава уведомятелен център по всички въпроси, засягащи обучението по новите езици, който подготвя пълна библиография на съответната литература, списък на учебниците по чуждите

езици в повечето европейски гържави и Америка, както и списък на книгите, които могат да се използват в преподаването на чуждите езици. Дружеството на преподавателите по новите езици се включва в тази Международна федерация най-вече с надеждата, че с подкрепата ѝ ще постигне известни улеснения в организирането на пътувания в чужбина и посещения на ваканционни курсове от българските преподаватели по чужди езици, както и съдействие в междушколската кореспонденция и създаването на библиотека със съответната чужда литература (Dragneva, 1935: 102 – 104).

Подготовката на преподавателите по новите езици е обект на оживена дискусия в началото на ХХ век, тъй като тогавашните прогимназиални учители са обикновено „самоуци, не били в страната, гдето се говори езикът, нямащи чувството въобще на чуждия език [...] [У]чителят става занаятчия педант, забравя, че езикът иска говор, а измъква час по час отчайващи лоши преводи из устата на назубрилите урока, които често не знаят дори значението на отделните думи“ (Ил. Б. 1936: 2). Освен това по онова време в България чуждите училища са моден тренд и привличат много български деца (и родители). Тези чужди училища приобщават учениците към чуждите обичаи и традиции и ги отдалечават от родните им корени, затова не са радушно приети от роголюбивите българи: „У нас напоследък се открива много чужди училища. И всички са претърпени от деца [...]. И нашите училища се изпразват и се пълнят чуждите [...]. Но защо да пренебрегнем и това хубаво, което и ние имаме? И в българските училища се преподава по новите методи. И там учителите са усърдни. Но ние сме свикнали да харесваме винаги чуждото, да се прекланяме пред него, пък било то добро, или не [...]. И като се има предвид как и ние, възрастните, обичаме повече чуждото, питаме какви българи и българки ще излезнат от тия деца?“ (вж. Чуждите езици ... 1927: 2).

В отговор на належащата нужда от добре подготвени езиково и методически преподаватели през 1938 г. Ек. Бреянова представя в сп. „Училищен преглед“ анкета на Женевското международно бюро по възпитание, в която ясно са очертани параметрите на подготовка на учителските кадри по чужди езици – отпускане на стипендии за престой в чужбина, размяна на студенти и преподаватели от филологическите факултети, университетски курсове за подпомагане на устната подготовка на преподавателите (по примера на тогавашните University training departments в Англия), назначаване на лектори чужденци в университетите (Breyanova, 1938: 908 – 912).

През същата година Рада Алб. Гечева публикува свой материал в памет на големия френски учен филолог Фердинанд Брюно, когото тя нарича „един от най-пламенните приятели на преподавателите по новите езици и цивилизации“. В съгласие с Брюно – „този благороден европеец, този неуклонен приятел на мира и разбирателството между народите“, авторката апелира именно учителите по новите езици да се наричат занапред „преподаватели по новите езици и цивилизации“, за да личи ясно целта на обучението. Тя цитира видния езиковед: „Вашето обучение става едно от ония, които най-непосредствено готвят бъдните поколения за общ живот във взаимна почит и мир. Ще преподавате не само френски, немски, английски, италиански и др. езици, но ще преподавате за Франция, за Германия, за Англия, за Италия и т.н. [...]“ (Gecheva, 1938: 518 – 519).

Постепенното „отваряне“ на българската образователна система към европейските реформаторски тенденции оказва безспорно културно влияние върху учебния процес по новите езици през онази епоха: „Ние днес често говорим за духовния мир и стил на живота у немеца, френеца, англичанина и русина. Ние намираме Неклюдовци предимно в Русия, Дикенсови фигури – в Англия, Буденброковци в Германия. Типът Фигаро е характерен за французите [...]“ (Chaushov, 1931: 210). В този смисъл, в чуждоезиковото обучение не може да се търси единен път към културния и духовния живот на различните народности, и това определя специфичната роля на преподавателите по различните езици и култури – „при изучаването на френския език и култура центърът на тежестта ще бъде другаде, отколкото при изучаване на английския или немския“ (Chaushov, 1931: 214).

Пълния текст четете в списание „Чуждоезиково обучение“ кн. 2

Значимостта на богословието на съзercанието

*Откъс от „Калист Катафигиот:
съзercанието – „плод на обожението“*

Димитър Петров

За Калист Катафигиот агиографията не разполага със сведения. Предполага се, че прозвището му „може би“ (isōs) идва от наименованието на храм, в който се погвизавал, посветен на пресвета Богородица, наречен „Прибежища“ или „Убежища“ (Katafygēs). Върху основата на запазени църковни документи и съдържателен анализ на текста, написан от него, богослови, патролози и историци предполагат, че принадлежи към „второто поколение паламити“ и че е живял между XIV и XV век, тъй като и днес сведенията за живота и творчеството му остават оскъдни и върху тяхна основа се правят предимно предположения.

Гръцкият сборник с мистични текстове *Filokalia* съхранява деведесет и две глави от сонница на трактат, изписан на старогръцки и подписан с неговото име под надслов: *Оцелели глави, обмислени и възвисени за божественото единение и съзercателния живот*. Веднага прави впечатление, че в титула „оцелели глави, обмислени и възвисени“ не е авторски текст, а е добавено от скриптора към заглавието. Може би оригиналното заглавие на трактата е било *За божественото единение и съзercателния живот*. От *Filokalia* той е включен в *Patrologia Graeca* и става известен на латиноезичното богословие. Оптинският „старец“ Паусий Величковски го превежда на старобългарски и трактатът влиза в състава на славянското *Добротолюбие*. За Теофан Затворник главите са „твърде сложни и предимно умозрителни, силогистични, както са наречени и в самото заглавие“, и не попадат в корпуса на превода на *Filokalia* на руски, а оттам липсват и в изданието на български, осъществено върху руския превод.

Трактатът е уникален по своята форма, стил и съдържание. Тази исихастка ода на умозрението, написана в неоплатонистичен дух, демонстрира до какви теоретични висини може да се извиси философията

Заглавието е на редакцията

www.philosophy.azbuki.bg

*Списание се реферира и
индексира в Web of Science:
Emerging Sources Citation Index*

Главен редактор
Проф. д-р Георги Апостолов
E-mail: apstiv@swu.bg

Редактори
Д-р Атанаска Чолакова
0889 22 20 42

Николай Кънчев
0888 81 56 45
Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: philosophy@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Философия“, кн. 3/2018:

ИСТОРИЯНА ФИЛОСОФИЯТА
Фридрих Ницше – новата религия на метафизическия nihilism / *Росен Рачев*

ФЕНОМЕНОЛОГИЯ
Илюстрикуратата като неклассически философски идиом: перспективи и проекции / *Кристиан Енчев*

За реалността и посоките във времезъзнанието (част I) / *Коста Бенчев*

ЛОГИЧЕСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

За природата на отношението:
Ръселовият реализъм и възмож-
ността за експликация на логиче-
ската форма / Деница Желязкова

ФИЛОСОФИЯ И РЕЛИГИЯ

Калист Катафигиот: съзерца-
нието – „плод на обожението“ /
Димитър Петров

ПСИХОЛОГИЯ

История на човешката еволю-
ция (част 2) / Кирил Петров

АКТУАЛНИ ФИЛОСОФСКИ СЪБИТИЯ

32-ри международен Хегелов
конгрес – „Хегеловата енциклопе-
дична система и нейното наслед-
ство“ / Силвия Кръстева

ски образованото богословие и способната възвишено да богословства философия. Затова Никодим Агиорит, съставил *Filokalia*, не пести суперлативи за автора във въведенето към трактата. Това е видно и в добавеното към заглавието от скриптора на манускрипта. И действително „оцелелите“ от сотницата деветдесет и две глави от него са не само добре „обмислени“ и логически обосновани, а предлагат и една наистина „извисена“ в смислово и съдържателно отношение богословско-философска мисъл, която видимо отличава трактата в целия сборник.

Но този факт не превръща главите нито в рационален философски текст, независимо от това, че демонстрират систематично мислене, дефинитивен и доказателствен характер, висока степен на философска образованост и обработен диалектически изказ, нито в ординарен богословски. В тях, следвайки и развивайки исихастката традиция, са споделени личен мистичен опит, прозрения, видения и откровения, които на места стоят извън възможностите на философско-богословската артикулация и дискурсивното изложение. Това превръща текста в самотитно и оригинално творение на своя автор и макар че в него се забелязват „скрити“ и явни цитати от *Светото Писание* и *Предание*, те нито преобладават, нито имат своята наличност, за да формулират тези и идеи, а са извикани, за да подкрепят изказаните.

Във формално отношение някои от главите на трактата са конструирани *триадишно*: формулират се имплицативно изказани *тези* и техните пояснения, на които се противопоставят *антитези* и върху тяхна основа се правят синтетични *изводи*, изказани чрез аномалии, оксиморони и параболни фрази, конструирани от тезата и антитезата. Този сложен *диалектически* изказ придава *енигматичност* на текста, като го забудва с *езотерика* и адресира единствено към аудитория, която е способна да го разшифрова – школувана във философията и нейните дискурси и служеща си със специфичния лексикон и изразни средства на византийското богословие. Казаното отнася трактата към малко известните и непопулярни творения на исихастката традиция.

Що се отнася до неговата съдържателна страна, основни теми са: какво е съзерцание; как съзерцанието се осъществява като праксис; как се достига до съзерцателно обожително единение с Единното и какво съзерцаващият постига в това единение. Така трактатът, независимо от специфичния мистичен език и сложен, енигматичен и диалектически стил на изложение, си поставя за цел да даде една цялостна представа за теорията и праксиса на съзерцанието; да разкрие и обоснове фундаменталната роля на съзерцателния живот за исихастката традиция и православната духовност.

Тези изначални функции на съзерцанието и неговата висша цел – обожителното богоединение със запределното, са фиксирани и развити на различни философски и богословски равнища – *онтологично, гносеологично, психологично, етично, естетично, социологично* – и придават на термина „съзерцание“ (theōria) различни смисли.

На *онтологично ниво* се следва идеята, че „Бог е създал по природа (tēn fusin) ума съзерцателен и богоподобен (theōton kai theosikelos)“ и така му е дал способ-

ност не само да се взре духом в Единното, за да намери „Виновника за своето битие“, а и обожен да се еднини с него. Единствено в съзерцателното богоединение той е в своята истинна природа и енергийна дейност, тъй като само там умът доказва, че „подобното е подобно на подобното“. Това е и естественото състояние на всички разумни сътворени създания – да са насочени към своето подобно и да търсят единение със своята първопричина. Така че съзерцанието не е протиеестествено състояние на ума, а точно обратното – заложено е в самата му природа като негово „природено“, специфично лично свойство и индивидуална особеност.

Но независимо от това, че умът по природа е създаден богоподобен и съзерцателен, нито съществува в своето подобно, нито дейностно е насочен към него. Битувайки в тварното и рефлектирайки върху него, той и по положение, и по дейност е не само извън своята истинна природа и естествено състояние, а и извън подобаващата му се благодат. За да се възвърне към тях и да изпълни отредената му от Бога гносеологична мисия, умът трябва да промени своята интенция, като се въведе вътре в себе си или от насочен навън и рефлектиращ върху тварното да се превърне в интровертен, гледащ в себе си. Осъществявайки радикална *конверсия* и пренасочване на своя взор от външното – към вътрешното; от материалното – към духовното; от крайното – към безкрайното; от сътвореното – към творещото; от временното и създаденото – към вечното и несъздаденото; от множественото – към Единното, той се подлага и на цялостен *катарзис* от всичко тварно, което носи в себе си. Накрая, за да завърши този акт и да навлезе в състояние на съзерцание, започва да се *самовглъбява* и събира в самия себе си, като се напъга да обедини и *концентрира* всички свои мисли и дискурси върху Бога, превръщайки го в единствен предмет на мисълта и единствено съдържание на мисленето. Извършвайки последователно тези три стъпки в самоподготовката си и реализирането на съзерцателния акт – *обръщане*, *очистване* и *събиране* в самия себе си, той вече е застанал, битува и действа не само в своето природно, дейностно и гносеологично естествено състояние, а и в истинното си употребление и действителното си предназначение, което се определя пределно лаконично – „да имаш в ума си Бога или Бог да е в целия ум“.

Обръщайки се към съзерцанието като *праксис*, още в началните глави на трактата авва Калист, спазвайки троичната терминология, с която троично се предстои прег Троицата, го дефинира като „взиране, въздигане и единение на ума с Бога в духа“ или „духосно взирание, възвеждане и събиране с Единното“. И в двете дефиниции са изведени необходимите три стъпки в акта на съзерцание – *взиране* в трансцендентния обект, *възвигане* до него и *единение* или *събиране* с него, при което умът, навлязъл в духа, премахва границата между „съзерцаемо“ и „съзерцаващ“ и променяйки се по енергия и дейност, става това, което съзерцава. Тези три стъпки формират три нива или степени на акта на съзерцание. Ако първата е подготвителна и посветена на технологията, с която се осъществява съзерцателното взирание в задпределното, то втората и третата разкриват целта на тази практика – това, което се постига чрез нея, сотириологичните ѝ функции. Изрично трябва да се подчертае и това, че съзерцанието става възможно само при положение че умът „влезе в духа“ или ако взиранието в Единното се извършва в духа, е „духосно“ (*pneumatofōrētōs*). Разполагането на ума в духа в съзерцателното взирание в хиперкосмическото прави възможни и следващите две неговии стъпки – възвигането и единението с Единното, тъй като те могат да се реализират единствено на духовно равнище. Развивайки тази идея, авва Калист счита, че съзерцанието е синтез на личните духовни усилия на умозрителя и благодатта на Духа, която низхожда върху него.

Основната идея, върху която е композиран трактатът, полага, че посредством съзерцанието, „имайки Бога в ума“, той става част на това, което е вън от всичко тварно, навлиза в състояние на *обожение* и приема ново устройство – богопричастно и боговидно, и умозрителите, обожени по своето положение, стават богове по дар Божи. Това фундаментално значение на съзерцанието и неговата висша цел – богоединението – му дават основания да го види като „плод на обожеността“. Това е така, защото мисията на съзерцанието е да въведе ума и умозрителя в състояние на обожение; съзерцанието е способно да реализира и обожителното единение с Единното и в съзерцателното богоединение съзерцателът може да навлезе само обожен. Това означава също така, че висшите нива на съзерцание, в които се постига духовно единение между „съзерцаващ“ и „съзерцаемо“, може да се практикуват само от онези, които са постигнали съвършенство и святост, т.е. са навлезли в състояние на обожение.

Първата дейност в съзерцателния праксис – „мисловното взирание (*noetas aroblepseōs*) на ума в премирното Единно“, е психосоматична. В нея отново откриваме три стъпки, които трябва да подготвят тялото и настройат ума за „мисловно съзерцателно взирание“. Тези деяния започват с обуздаване на поривите на тялото и създавайки в него „стройно движение“, си поставят за цел „да дадат възможност на ума да премине в своята област – умственото (*ta noēta*)“ – като започне да работи единствено за себе си. Използването

на отглаголното съществително „взиране“ етимологично подсказва за волевите усилия на ума, за неговото настройване, събиране, самосъсредоточаване и концентрация върху обекта на съзерцание. Съзерцателното „единовидно умствено виждане в Единното“ преголага неговото прегварително „настройване“. Той трябва да се подготви, за да се „взрече“ духом в Единното, а и самото „взиране“ изисква интелектуални усилия при съзерцателното мисловно съсредоточаване върху обекта, което предполага активизиране на волята и вниманието и вътрешно, психосоматично напрежение в умозрителя.

Освен това, следвайки гръкоезичната мистична традиция, в трактата се напомня: „само на чистия ум, съзерцаващ в духа, е свойствено да надникне в божествения мрак“. Това е и втората стъпка. Съзерцателната връзка с трансцендентното е възможна само ако умът е навлязъл във „време на мълчание“ (kairos tou sigan), в което се полага на цялостен *катарзис*, на очистване от всичко „външно“ и „вътрешно“, от всички усещания и мисли, образи и слова, чувства и абстракции, свързани с тварното, и се привежда в състояние на *amertimnia* – безгрижие, безстрастие, чистота, дълбока тишина и пределно безмълвие. Тогава става способен да направи и „третата стъпка“. Безмълвстващ, очистен и потънал в самия себе си, в него от самата му природа се появява заложеният образ на Единното с акта на творението и се актуализира способността незримо, интровертно, съзерцателно да се взрече духом в него.

С това се слага начало и на *второто съзерцателно действие*, което се извършва в природата на ума. Навлязъл в духа и намерил образа на Единното в себе си, в своята природа то е призвано да го въздигне и въведе в загределното, в „природата“ на това, което е свръх неговата природа и дейност, в Бога. Но този радикален преход може да се осъществи само с *трансцендирането* му, с неговото извеждане вън от себе си и навлизането в хиперкосмическата свръхприрода на този, от когото е получил природата. За тази цел умът трябва да се освободи от всички волеви, мисловни и психосоматични елементи, присъщи на първата степен на съзерцание, и да навлезе в кондиция, която да му даде възможност да осъществи своя изход, реализирайки способността си да „изстъпи от самия себе си“, да се „изуми“ или *еклексира*, извисявайки се над своята собствена природа и дейност, съзерцавайки не само загределното, а полагайки се и екзистенциално в онези наднебесни измерения, в които то битува – в „безкрайността на безпределното“.

Тази парадигма се аргументира на онтологично ниво, полагайки и развивайки идеята, че умът, подобно на всичко съществуващо, е получил своето собствено движение и естествено свойство от своя Създател. Това вътрешно движение и енергийна действеност на ума е *постоянно*, вечно, а отпък – *безкрайно*, безпределно. Затова и всяко вътрешно движение на ума, насочено към външното, тварното, крайното и ограниченото, е противоестествено на неговата истинна природа и предназначение. Тази „приснодвижност“ (aiakinētos), или непрекъснато движение на ума, е негово „природено свойство“ – да го устремява към трансцендентното, да го прави способен съзерцателно да се взира, въздига и единавя с безкрайното и безпределното, с Бога.

Но всяко движение в сътворения свят носи имплицитно в самото себе си и своята *цел* (telos), то е целево детерминирано и като такова, рано или късно се окрайностява и завършва, т.е. то е и *крайно*. Освен това всички твари се стремят към покой – статично и спокойно състояние, което е финалната цел на съществуването им. Така и дейността на ума, подобно на всичко създадено, което е получило начало на съществуването си, съответно има и край. Явно в съзерцателния акт вътрешната, създадена, „приснодвижна“ дейност на ума трябва да се прекрати и той да потърси нещо друго, трансцендентно по отношение на него, несъздадено и вечно движещо, от което да бъде приведен в движение и енергийно захранен. Това е така и защото сред тварите умът не може да намери нищо онова, към което се стреми – покой и успокоение, нищо безкраен източник на енергия и движение, които са необходими за неговото съществуване и дейност. Тогава въпросът къде, следвайки своето собствено приснодвижно свойство, умът може да спре и намери мисловен покой, вечно движейки се, има само един отговор – в безкрайния предел на всичко, в покоящия се източник на всяко движение, в Бога. В това трансцендиране на ума, или излизането му извън себе си и навлизането в хиперкосмическото, се разкрива и *третото съзерцателно действие* – *единието* със съзерцаемото. Въздигал се до Единното и потънал в дълбините на безкрайността, той започва да пребивава в съзерцателен покой; спрял своето собствено движение и дейност, но енергийно задвижван от Бога; намерил покой там, където няма движение, но откъдето всичко съществуващо получава своето движение; покоящ се в самия себе си, но движейки се от енергиите на Духа безкрайно в безграничността.

В текста са формулирани три способа, по които съзерцателната енергия на ума може да го „изуми“, да го изведе вън от себе си, трансцендира и едини с Бога – *самодвижен* (autokinēsis), *инодвижен* (heterokinēsis) и *смесен* (metaxu). В първия от тях, „самодвижния“, съзерцателното действие се извършва от самата природа на ума и неговата

енергия, по негово собствено желание и с помощта на въображението. Предел на подобно съзерцание са божествените неща. За този способ, пише авва Калист, са мечтали и елините. Вторият, „иновдвижният“ или другодвижният, е свръхестествен способ, произхождащ единствено по Божие озарение. В него съзерцателното действие се извършва чрез дарените на ума трансцендентни сили, които го правят способен да се въздигне свръх своята собствена природа, енергия и единство и да се намира изцяло под божествено влияние. Средният тропос е синтез на двата. Съзерцателното действие се извършва „самодвижно“, по собствено желание на ума и заедно с това „иновдвижно“, посредством дарените му свръхкосмически сили, озарения и откровения умозрителят неизказано вижда Бога зад пределите на самия себе си и своето духовно единение. Следователно онзи праксис, който в исихазма се нарича „съзерцание“, е „средният способ“, съвместяващ в себе си собствената енергийна дейност, съзерцателните волеви и мисловни усилия на ума да се взре в Бога, и помощта, енергийното съдействие на благодатта, чрез която той се изумява, трансцендентира и се причастява към Духа.

Обръщайки се към *гносеологичните функции* на съзерцанието, трябва да се отбележи, че за Калист Катафигиот „велика благодат за човека е неговият боговиден ум да бъде осенен от тайните на много познавателни съзерцания“. Но първо, това познание е екстатично, не е от „мира сега“, тъй като е съсредоточено върху задпределното Единно и води до съвсем нов род знания, придобити по духовен път. Освен това, насочено към немислимото, непонятното и трансцендентното, то е не само нерационална и недискурсивна дейност на ума, а и несловесна. Това е така, защото в съзерцанието умът възхожда от словата, даващи някакъв мисловен образ на нещата, които именуваат към безобразното и несловесно възприемане на задпределното. Така че словата не са и не могат да бъдат адекватни предикати на умопостигаемото и трансцендентното, на простите тайни на богословието, защото не са в състояние да артикулират и опишат тяхната свръхсловесност и антиномичност. Те се явяват препятствие за безмълвното и безгласното съзерцание, което трябва да ги преодолее и да се осъществи независимо и свръх тях. Казаното прави обяснимо защо съзерцанието се разбира не само като личен и тайствен мистичен праксис, който е несловесен, неизразим и неизказуем, осъществява се неизразимо и в дълбоко мълчание, а е изобщо и *ирационална* (arrētōs) дейност на ума, която не може да бъде адекватно артикулирана, мислима рационално, обяснима и съобщена другиму.

Пълния текст четете във „Философия“, кн. 3

Формиране на понятия, умения и навици по „Домашен бит и техника“

*Откъс от „Методически варианти
за решаване на познавателни задачи
в обучението по „Домашен бит и техника“
в IV клас“*

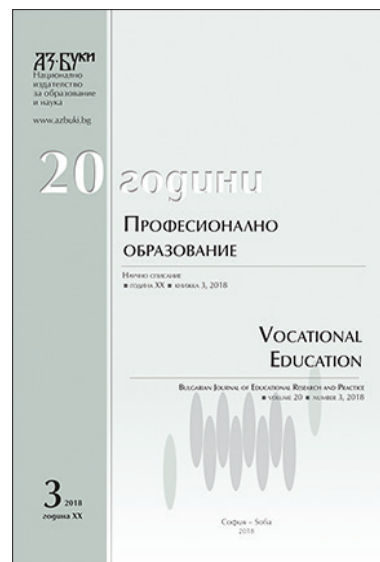
Еленка Димитрова

Средно училище „Йордан Йовков“ – Русе

Обучението по „Домашен бит и техника“, като част от общообразователната подготовка, има за задача да даде на учениците знания, да формира понятия, умения и навици, които да оползотворяват в учебната си дейност и в личния си живот. Една от основните задачи на училището е да подтиква учениците самостоятелно да мислят, да решават възникващи нови теоретични и практични задачи. Това налага осигуряване на по-големи възможности за повишаване на познавателната им активност. Учебната програма включва широко разнообразие от теми, проблеми и дейности, свързани с домашния бит и техника. Предвижда се ученикът, освен да усвоява знания и умения, да формира позитивно отношение към труда и опазване на околната среда. Натрупването на подходящ запас от знания обезпечава успешната учебна дейност и отличните резултати от нея.

Обучението по „Домашен бит и техника“ в началната степен на образование поставя начало на системното овладяване на трудови умения и навици, които съпътстват човека през целия му живот, както и изграждането на технологична компетентност у учениците, като съществен елемент на тяхната култура и общообразователна подготовка. Децата трябва да изпитват радост, удоволствие от труда си и от неговите резултати. Да проявяват творческа самостоятелност и активност. Акцентът в образованието е не в изра-

Заглавието е на редакцията

www.vocedu@azbuki.bg

Списание е представено в ERIH PLUS, CEEOL, EBSCOhos

Главен редактор

Проф. д-р Тоня Георгиева
E-mail: tonia@au-plovdiv.bg

Редактор

Николай Кънчев
0888 81 56 45

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: vocedu@azbuki.bg

**Съдържание
на сп. „Професионално
образование“,
кн. 3/2018:**

МЕТОДИКА И ОПИТ

Облачните решения за създаване на мисловни карти в технологичното обучение / *Емилия Тошева*

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Анализ на проблемите и тенденциите в устройството и развитието на населените места в област Русе / *Наталья Неделчева, Боряна Каменова*

ПИСМА ДО РЕДАКТОРА

Образование в партньорство с бизнеса / *Росица Иванова*

ПЪТЯТ КЪМ УСПЕХА

Оценка на въздействието на Европейския фонд за регионално развитие по отношение на сградната енергийна ефективност в България в програмния период 2007 – 2013 г. / *Даниел Нигохосян*

УЧИЛИЩЕ ЗА УЧИТЕЛИ

В настоящия брой представяме: Природо-математическа гимназия „Васил Друев“ – Велико Търново

Изучаване теоремите на Менелай и Чева и някои техни приложения с помощта на динамична обучаваща среда / *Ангел Гушев*

За приложението на мисловните карти в обучението по литература в горния курс на средното образование / *Елеонора Иванова-Великова*

Изследвания, свързани с Константата на Капрекар / *Петко Казанджиев, Мартин Иванов, Цеца Байчева, Кинка Кирилова-Лупанова*

В настоящия брой представяме: Средно училище „Йордан Йовков“ – Русе

Самостоятелната познавателна дейност на учениците в обучението по „Домашен бит и техника“ / *Еленка Димитрова*

Методически варианти за решаване на познавателни задачи в обучението по „Домашен бит и техника“ в IV клас / *Еленка Димитрова*

Интерактивни техники при усвояване на синусова и косинусова теорема в X клас / *Йорданка Колева*

Стратегии за преподаване и подкрепа на ученици със специални образователни потребности в контекста на включващото образование / *Радосвета Колчева*

ботването на дадено изделие или модел, а в начина и технологията на изработването им. Учениците трябва да се мотивират към активността да творят, да създават, да усвояват знания, да предлагат и свои идеи, да анализират и оценяват. За тази цел самостоятелната работа на учениците е съпроводена с дискусия, генериране на идеи, анализ. В процеса на самото обучение се използват придобити вече знания, умения и навици, като те се прилагат и в практическата дейност, и в теоретичната, където се проявяват нови идейни проблеми. Учениците се стремят да ги решават самостоятелно. Хаотично натрупаният опит на децата преди училище трябва да бъде систематизиран. Най-сполучливо е използването на нагледни средства: натурални, веществени модели; условни графични изображения; естествени модели (рисуници, снимки). Чрез нагледния материал се цели такава организация на учебната дейност, че учениците самостоятелно да успяват да отделят съществените и несъществените признаци.

Самостоятелността, която децата проявяват в уроци, допринася за засилване на самообучението и по този начин за изграждането на всеки ученик като активен субект в учебната дейност.

Познавателният интерес е най-важният източник за учебна дейност. Независимо дали усвояването на знания, умения и навици в уроците по „Домашен бит и техника“ се осъществява чрез възпроизвеждаща или преобразуваща дейност, учениците проявяват активност и самостоятелност. Познавателната активност, развиваща се под влияние на интереса, се оказва мощен стимул за развитие на мисленето, творческото въображение, за използване на миналия опит. Познавателната самостоятелност може да бъде активизирана чрез овладяване на знания за: основните материали, с които се работи; практическото приложение на изработените модели и изделия.

Отличителен белег на обучението по „Домашен бит и техника“ в клас е самостоятелната практическа дейност, като среда за развитие на познавателните интереси на учениците. Включени са редица задачи, илюстрации, дискусии и дейности за решаването на разнообразни проблемни задачи. Значително място е отделено на собствената опитно-изследователска дейност на учениците и на възможностите за работа по теми и проекти.

Учебната програма по „Домашен бит и техника“ е част от културно-образователната област „Бит и технологии“, която е насочена към постепенно изграждане на технологична грамотност и компетентност на учениците. Тя е съществена част от учебните програми, чрез които се постигат целите и съдържанието на общообразователната подготовка. Във всеки следващ клас се увеличават очакваните резултати на ниво учебна програма. Дейностите са ориентирани към позитивно отношение към техниката и технологиите и разкриването на техните възможности за развитието на обществото и опазване на околната среда. Практическите дейности са среда за развитие на познавателните, гражданските и личностните характеристики на учениците.

След като проучихме нормативните документи, касаещи обучението по „Домашен бит и техни-

ка в четвърти клас, пристъпваме към анализиране на конкретното учебно съдържание, конструирано в комплекта на издателство „Бит и техника“. Ще проследим какви знания и умения получават четвъртокласниците в процеса на своята познавателна дейност и какви познавателни задачи решават. За по-голяма прегледност ще систематизиране наблюденията си в таблици. Табличното представяне дава възможност да се проследят резултатите от самостоятелната познавателна дейност по конкретни теми от учебното съдържание в зависимост от обобщената тема на учебната програма.

При търсене на резултатите от познавателната дейност на учениците в процеса на обучение е подходящо да се използват подходи като: анализиране, сравняване, класифициране, търсене на общото и специфичното и др. Самите резултати от познавателната дейност се търсят по отношение на усвоените знания и умения в процеса на тази дейност.

Самата практическа трудова дейност трябва да бъде организирана така, че в рамките на един учебен час да се достигне до получаването на краен продукт, като в същото време дейността да носи със себе си богат информационен заряд. Съвременните ученици изпитват необходимостта не само да работят, но и да получават информация, която да им позволи да решават подходящи за възрастта им технологични проблеми и задачи.

Затова, разглеждайки проблема за формирането на умения за изработване на различни модели, макети, карти и др., установихме, че уменията не са чисто практически, а научноизследователски в по-голямата си част.

Учебната програма по „Домашен бит и техника“ в четвърти клас съдържа 6 ядра. Ще разгледаме само темите за работа с хартия – ядро 1, 2 и 6.

Ядро №1 Проектиране, планиране и оценяване

Обобщена тема: Конструиране и моделиране

Урочна тема	Методи и самостоятелна работа на учениците
№2 Седмична програма	Ученикът скицира, чертае правоъгълник, моделира своите предложения при работата по темата. Сам изработва лентите за написване на програмата.
№3 Вълшебен ключ	Ученикът различава няколко изгледа – отпред, отгоре и отстрани, на изделие в опростен чертеж. Конструира и моделира, като използва разгъвка на затворена кутия. Обработва хартия, като реже, прегъва, оформя. Сам показва как трябва да се ориентира ключът.
№4 Детската стая	Ученикът предлага варианти за обзавеждане и подреждане на стая. Различава няколко изгледа – отпред, отгоре и отстрани, на изделие в опростен чертеж. Представя идеи чрез скици или модели. Различава смисъла на понятията обзавеждане (мебели) и оборудване (уреди). Сам определя необходимите технологични операции и инструменти.
№12 За Коледа и Нова година	Ученикът изработва триизмерна картичка, като спазва точно мястото на съединяване на елементите, които осигуряват триизмерната форма. Знае как се получава информация и комуникира в интернет.
№16 Тунел	Ученикът се запознава с различни начини за подобряване на устойчивостта и издръжливостта на конструкции, модели, макети. Извършва се опитна работа, за да се установи как формата на конструкциите влияе на издръжливостта. Стимулира се той да достигне до изводи и да посочи сам примери за конструкции с дъговидна форма. Поставя се задача да довърши макета, като използва подръчни и природни материали, за да се наподобят релефът на местността.
№18 Кутийка с изненада	Ученикът изработва несложни изделия, като разчита опростен чертеж, допълва размери и други елементи. Самостоятелно обяснява технологичната последователност на работа, като назовава операциите и необходимите инструменти.
№23 Забавна играчка	Ученикът актуализира наличните представи за устойчивост на конструкциите. Прави опит за изследване на устойчивостта, така се реализира подходът „учене чрез откриване“. Обръща се внимание на тялото с форма на затворена кутия и обло дъно. Поставят се проблемни въпроси за корекции при евентуални затруднения в движението.
№27 Великденска кошничка	Ученикът използва и свързва модулни елементи при изработване на изделия и макети. Разчита всяко изображение от графичния план и писмената инструкция. Запознава се с метода на преплитане, използван в кошничарството.

Избрано

Ядро №2 Оборудване и подгържане на оборудването Обобщена тема: Техника

Урочна тема	Методи и самостоятелна работа на учениците
№1 Отново заедно	Ученикът конструира и моделира, като използва разгъвка на затворена кутия. Актуализира знанията си за изработване на обемни изделия от картон, припомня си значението на различните линии, бигване.
№5 Уют у дома	Ученикът се запознава с различни варианти за ремонтни дейности у дома и необходимото оборудване. Изработва изделие, като комбинира различни материали. Поставя се задача да потърси и представи и други начини за почистване на петна.
№8 Платноходка	Ученикът разбира в процеса на работа, че движението на играчките може да се променя чрез промяна на формата им, добавяне на елементи и др. Анализира сам конструкцията на модела, като обяснява функциите на всеки елемент. Изказва предположение, че промяната на положението на платната води до промяна на движението, посочва от какви материали са изработени частите.
№10 Касичка	Ученикът конструира и моделира, като използва разгъвка на затворена кутия. Сам обяснява технологичния алгоритъм.
№15 Летящо витло	Ученикът разбира, че хората използват много идеи от природата за своите строежи, изделия и машини. Моделира, като използва аналози на прости механизми, сам назовава и обяснява всяка операция. Намира оптимален вариант на огъване на перките чрез опити. Запознава се с вертикалното излитане в природата и в техниката.
№17 Самолет	Ученикът разбира, че хората използват много идеи от природата за своите строежи, изделия и машини. Проследява графичния технологичен план. Коментира необходимостта от елементи за управление: рул – завива наляво и надясно, елеватори – служат за издигане и спускане. Обяснява къде и как трябва да бъдат оформени, защо от положението им зависи траекторията на движение на самолета.
№19 Робот	Ученикът конструира и моделира, като използва разгъвка на затворена кутия. Изработва модел на робот андроид. Анализира конструкцията и проследява графичния технологичен план. Обръща внимание на елементите, изграждащи ръцете, тяхната симетричност и задвижване.
№22 Кутия за подарък	Ученикът анализира конструкцията на изделието, разглежда нейната разгъвка. Поставя му се задача да скицира опаковка на продукт по избор, като се съобрази с вида на продукта – твърд, течен, мазен.
№28 Лунапарк	Ученикът моделира играчка, като комбинира различни механизми. Запознава се с ролята на колелата, осите и валове в техниката. Обяснява се необходимостта въртеливото движение да бъде предавано от един на друг вал, от едно колело на друго и скоростта на въртене да бъде променена. Подчертава се възможността да се пренесе движението от едното колело на другото. Запознават се с принципа на ремъчната предавка.
№30 Поставка за снимка	Ученикът сам обяснява от какви части е изградена поставката, като анализира готово изделие, илюстрации в учебника и приложенията.
№31 Дискотека	Ученикът изработва талон за участие в забавна дискотека. Сравнява технически средства за съхраняване и пренасяне на информация.
№32 На учителя с любов	Ученикът използва и свързва модулни елементи при изработване на изделие.

Ядро №3 Обработване и комбиниране на материали, сглобяване на модули Обобщена тема: Работа с материали и модули

Урочна тема	Методи и самостоятелна работа на учениците
№13 Украса	Ученикът скицира, чертае, моделира своите предложения. Различава и оценява предимствата на индивидуалната и груповата работа.
№24 Картини от конци	Ученикът изработва изделие, като комбинира различни материали. Чертае сам линиите между точките на схемата. Изработва стилизиран образ на птици, цвете, слънце.

Ядро №6 Отглеждане на растения и животни, здраве и безопасност
Обобщена тема: Грижи за животни и растения

Урочна тема	Методи и самостоятелна работа на учениците
№7 В стопанския двор	Ученикът използва различни начини на комбиниране и сглобяване. Скицира, чертае, моделира своите предложения по темата. Показва кои съединения са неподвижни и кои подвижни и обяснява как ще се движи петлето. Обръща се внимание на начина за осъществяване на подвижната връзка и на взаимно перпендикулярното разположение на крилето.
№25 Горският лекар	Ученикът използва различни начини на комбиниране и сглобяване. Прави конструкторски анализ на изделието. Анализира вида на свързване – подвижно и неподвижно, начин на осъществяването им. Акцентира се на свързването на лоста с тялото на кълвача и дървото.
№29 Гимнастик	Ученикът обработва разнообразни материали, като реже, пробива, лепи. Разглежда готовия модел и анализира конструкцията му, като вниманието се насочва към подвижното свързване на крайниците към тялото. Самостоятелно разчита размерите на хоризонталната опора и определя местата за отрязване и пробиване. Коментира се закрепването с конци на фигурата към висилката. Обяснява се, че усукването на конците дава възможност за умелата игра на гимнастика. Разрешават проблема с мястото на сламката.

Обръщайки се още веднъж към предложената таблица, може уверено да се заяви, че учебното съдържание по „Домашен бит и техника“ в четвърти клас дава възможност за решаване на познавателни задачи. За да бъде по конкретна и полезна, предлагам на вашето внимание разработка на урок от предвидените учебни единици.

Структурата на урока е съобразена е изискванията при написването на план-конспект.

Пълния текст четете в „Професионално образование“, кн. 3

Рекламна тарифа

на Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“

София 1113, бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5, тел.: 02/420-04-70, 02/420-04-71; azbuki@mon.bg; www.azbuki.bg

Вестник „Аз-буки“

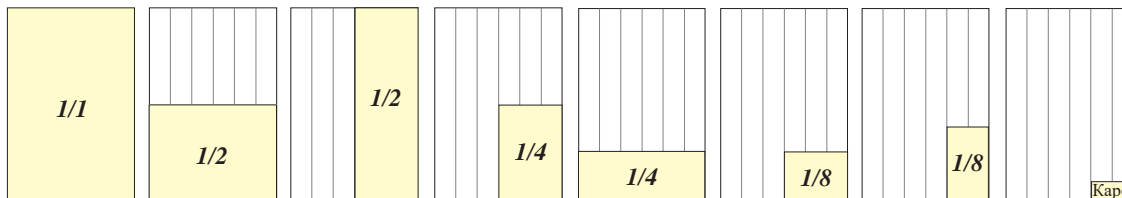
1. Стандартни карета на вътрешна страница:

Размер	Черно-бяло	+1 цвят	Пълноцветно
1/1 страница – 256 мм/388 мм	780,00 лв.	900,00 лв.	985,00 лв.
1/2 страница – 256 мм/194 мм – 125 мм/388 мм	410,00 лв. 410,00 лв.	460,00 лв. 460,00 лв.	510,00 лв. 510,00 лв.
1/4 страница – 256 мм/97 мм – 125 мм/194 мм	230,00 лв. 230,00 лв.	258,00 лв. 258,00 лв.	270,00 лв. 270,00 лв.
1/8 страница – 125 мм/97 мм – 83 мм/147 мм	115,00 лв. 115,00 лв.	129,00 лв. 129,00 лв.	135,00 лв. 135,00 лв.
каре (83 мм x 50 мм)	30,00 лв.	43,00 лв.	45,00 лв.

2. Цени за реклама на първа и последна страница – по договаряне

3. Влагане на стандартни вложки с тегло до 20 г – 80 лв. за 1000 бр.

4. Влагане на нестандартни вложки – по договаряне.

Научно-методическите списания на издателство „Аз-буки“

1. Цена за вътрешна страница

Размер	Черно-бяло	+1 цвят	Пълноцветно
1/1 страница	90 лв.	130 лв.	180 лв.
1/2 страница	50 лв.	70 лв.	90 лв.
1/4 страница	30 лв.	45 лв.	70 лв.

2. Цена за реклама на втора, трета или четвърта корица – по договаряне.

3. Размер на една печатна страница в списанията на НИОН „Аз-буки“:

а. Обрязан формат: 167 мм x 233 мм

б. Необрязан формат: 171 мм x 240 мм

4. Влагане на вложки – по договаряне.

Забележка:

Всички посочени цени са без ДДС.

Отстъпки при брой и обем публикации или комбинирана реклама в няколко издания на издателство „Аз-буки“ – по договаряне.

Тарифата е в сила от 1 юли 2017 г.